

TMMOB Başkanı Yavuz ÖNEN:

"Katılmak Eleştirel Olmaya Engel Değil... "*"

* Bu söyleşi Yayın Kurulu üyeleri Erhan Demirdi zen ve Serdar Karaduman tarafından yapılarak, yayına hazırlanmıştır.

Türkiye'de sivil toplum örgütlenmesinin gelişimi açısından Habitat II bir katkı olarak düşünülebilir mi?

Evet düşünülebilir. Çünkü bu konferansın hazırlıkları aşamasında değişiklik toplantılara katılarak gördüm bunu. Türkiye'de STK'ları motive eden çok önemli bir zirve toplantısı; olumlu etkileri oldu. Bu motivasyon yine her ne kadar geç başlamış olsa da bir gelişme sağladığını somut olarak gördük ve söyleyebiliriz.

Türkiye'de sivil toplum örgütlenmesi üzerinde biraz durmak gerekiyor. Son zamanlarda katılım kavramı etrafında artık hem dünyada hem Türkiye'de yeni gelişmelerin olduğu bir süreç başladı. O nedenle, bu açıdan baktığımızda Türkiye'deki durumu pek iç açıcı olarak görmüyoruz; çünkü yıllardır Türkiye'de hem birey hem hükümet dışı, devlet dışı daha geniş bir deyimle resmi ideoloji dışında kalmış düşünceler, genel olarak, hep baskı altında olmuştur ve gelişmemiştir. Yani normal demokratik bir ortamda kişiler ve toplumun değişik grupları kendi kimliğini tam olarak bulamamıştır. Bu açıdan sivil toplum örgütlerinin normal demokratik bir işleyişe kavuşması ve topluma kök salması ancak belli konular üzerinde çalışarak sağlanabilir. İşte bu konferans böyle bir ortamı hazırlamıştır. Çok somut konularda, yerleşmenin kentleşmenin pek çok alanında ürün yaratabilecek bir ortamı hazırladığı için yararlı olmuştur. Artık çağdaş diyebileceğimiz

bir takım kurumlaşmalara Türkiye'de de gitmek gerekir. O bakımdan bu bir ivme kazandıracak.

TMMOB açısından, kentleşme, çevre, vb. konularda odaların ortak bir söylem geliştirmeleri sağlanabildi mi? Yoksa, TMMOB, farklı söylemlerin çatısı olarak mı kaldı? TMMOB'ne bağlı Odalar, temel olarak, hangi argümanlarla Habitat II platformunda yer aldılar ?

Habitat Zirvesi Türkiye'de örgütlenmiş uluslararası alanda düzenlenmiş en büyük toplantı. Hatta BM'nin düzenlediği en büyük toplantılardan birisi. Tıpkı geçenlerde Çin'de yapılan Kadın Konferansı, 1993'ün ortalarında Viyana'da yapılan insan hakları zirvesi gibi bir zirve. Bu ölçekte Türkiye ilk defa böyle bir olay yaşıyor.

TMMOB bu sivil toplum örgütleri aktif olmaya başladığında konuyu kendi ortamında gündeme aldı ve görüştü. Fakat bir ortak politika çerçevesinde ve bir tek görüş etrafında bir yaklaşım sağlamanın bir hayli zor ve hatta giderek gereksiz olduğunu gördük. Onun için bir ortak politika ortamında bir çalışmadan söz edilemez Habitat konusunda. Fakat şuna da karar verdik; Yaşamın her alanında, Türkiye'nin hemen her köşesinde varolan mühendislerin, mimarların, şehir plancılarının örgütü olarak biz bu yerleşme konferansına çok değişik boyutlarıyla Türkiyemizin çok değişik sorunlarını taşıyabiliriz. Ve TMMOB bu bakış açısıyla kendi

Odalarına bu mesajı vermiştir. Yani Habitat II toplantısında sivil toplum örgütlenmesi programını çerçevesinde konular içinde en can alıcı olanları seçin ve o konularda çalışmalar yapın götürün diye mesaj verdik.

Bunun dışında Birlik olarak da biz ayrıca BM Zirvesine bir proje çalışması yapıyoruz. Bir durum saptaması yapacağız. Durumu, göçün getirdiklerini, Diyarbakır kentinin yüklenmek zorunda olduğu nüfusun ve onun getirdiği sosyal, ekonomik, kültürel yeni durumun bir tesbitini sunacağız. Bu Birlik'in kendi çalışması olacak, Dicle Üniversitesi ve Diyarbakır Ticaret Odası'yla ortaklaşa yürütülecek ve Kalkınma Vakfı'nın desteklediği bir proje hazırlığı, Birlik olarak da böyle bir çaba içindeyiz.

Türkiye'de yaşanan yerleşme ve insan hakları ihlallerinden dolayı yurtdışındaki STK'ların Habitat II Konferansının Türkiye'de yapılmasına karşı çıkışlarını, TIHV Başkanı olarak, nasıl değerlendiriyorsunuz? Sizce, Konferansın İstanbul'da yapılması, TC Hükümetinin, bütün bu ihlallerden dolayı sorgulanması anlamında bir fırsat olarak düşünülebilir mi?

Ben bu konuda dinledim onları. Habitat International Coalition (HIC) diye bir platform var. Onun Küba'daki, Hayana'daki toplantısına katıldım. O toplantıda, izleyebildiğim kadarıyla, daha önce BM Genel Sekreteri'ne Zirve'nin İstanbul'da, yani Türkiye'de yapılması protesto edilmiş, onu konuştular. Henüz o toplantıda kesin bir karar yoktu. Ama gelişmeler içinde görüldü ki, BM Genel Sekreterine protesto gönderen bu kuruluşlar Nairobi'de yaptıkları en son toplantıda İstanbul'daki Zirve toplantısına katılmayı kararlaştırdılar. Başlarken tepkici ve reddedici bir tavır içindeydiler. Giderek, Türkiye'ye gelip bir eleştiri ortamı yaratmanın daha etkili ve yararlı olacağı noktasında birleştiler. Zaten onların da bir tek çalışma tarzı seçmedikleri anlaşılıyor. Hem gelecekler, hem protesto eylemi düzenleyecekler, hem de örneğin Güneydoğu'ya gitmeye çalışacaklar. Bazı şartları zorlamayı da deneyecekler. Tamamen boykot etmeyen bir tavır içine girdiler.

İsterseniz Türkiye'ye gelelim: İnsan Hakları Derneği'nin protestosuna ve alternatif bir kon-

ferans düzenleyecekleri iddiasına... Ben açıkçası, Derneğin bu ölçekteki bir uluslararası konferansa alternatif bir konferans düzenleme iddiasını abartılı buluyorum. Alternatif olmaz. Olsa olsa ayrı toplantılardan ibaret bir çalışma olabilir. Programını da görmedim. Zirve sırasında İnsan Hakları Derneği bazı çalışmalar yapacak. Bu, biraz önce bahsettiğimiz yabancı sivil toplum kuruluşlarının tavrından farklı değil. Onlar da gelecekler, çalışmalar yapacaklar, hem eleştirecekler, ve eğer bazı sıkıntılarla karşılaşılırsa protesto edecekler.

Ben katılımdan yana bir tavır sergiledim başından beri. Çünkü bu katılım ortamı sivil toplum örgütlerinin ortamıdır zaten. Orada istediğimiz eleştirileri dile getirebileceğiz ve istediğimiz çalışmaları sunabileceğiz. Ben Viyana'da şunu farkettim: Sivil toplum örgütlerinin programı zaten resmi programın dışında. Resmi program hükümetler arası programdır ve BM temsilcilerinin katılacağı bir resmi toplantıdır. Oraya bizden kimseyi alırlar. Belki yerel yönetim temsilcilerini almışlar, belki sivil toplum örgütlerinden de bir temsilciyi kabul ederler. Bu temsilcilerin de kim olacağını bilmiyoruz. Bu işin sekreteryası yürüten Toplu Konut böyle bir saptama yapabilir. Çünkü bu sivil toplum örgütlerinin toparlanma çalışması içinde TOKİ kendi programına bağlı bir sivil toplum örgütlenmesi yaratmaya çalıştı. O nedenle de bir bütünlük yok o alanda da. Çok farklı öbekler oluşmuş vaziyette şimdi. Bir tanesi Toplu Konut'un desteklediği, hatta programlarını yaptığı, Tarih Vakfı'nın da sekreteryasını üstlendiği bir yarı resmi sivil toplum örgütlenmesi... Bunlar öbek öbek de olsa sonunda aynı mekanlarda bir araya gelecekler. İstanbul kenti mekan olmak üzere sivil toplum örgütleri ve resmi platformlar aynı anda yürüyecek. O nedenle (kuruluşlar, ister protestocu, ister boykotcu, ister eleştirel yaklaşanlar olsun) eğer zirve süresi içinde bir şey üretecekse hemen hemen aynı

HABİTAT II

Ben katılımdan yana bir tavır sergiledim başından beri. Çünkü bu katılım ortamı sivil toplum örgütlerinin ortamıdır zaten. Orada istediğimiz eleştirileri dile getirebileceğiz ve istediğimiz çalışmaları sunabileceğiz.

Bir devlet kurumu olan TOKI tarafından seçilmiş profesyonel bir ekip olan Danışma Kurul'nun sözgecinden geçiyor sivil toplum örgütlerinin görüşleri. Böyle katılımcılık falan yaşanmadı bana sorarsanız. Katılımcılık bu değil yani, Katılımcılık sadece düşüncesini söyleme özgürlüğünden ibaret değil. Katılım, bu düşüncelerin etkin kılınması sürecidir.

seyleri yapmış olacaklar. Halka ulaşabildikleri ölçüde de etkinlik sağlayacaklar. Etkinlik sağlanmasında da ilanlar, duyurular ve ilişkiler çok önem kazanıyor. Bir de çok abartmamak lazım; nihayet bu sivil toplum örgütlerinin çalışmaları da küçük küçük gruplar tarafından izleniyor. Benim Viyana'da gözlemlediğim bu. İnsan hakları alanında dünyanın pekçok yerinden gelmiş kuruluşlar programlarını ilan ediyorlar, o sırada bakıyorsunuz, 15-20 kişi ya izliyor ya izlemiyor. İzlemeye katılımı artırmak da çalışmanın bir başka boyutu.

Böyle bir ortam, ama yine de İstanbul'da yapılmış olması yerel kuruluşların dinamizmini ve üretkenliğini artırıyor. Çünkü zirveye yaklaşmak kolay, daha doğrusu zirve ortamı içinde bulunmak da kolay o bakımdan da zaten ben boykot etmemenin doğru olacağını söylemiştim.

Temel iddia artık bugüne kadarki devlet anlayışının değiştiğini, sivil toplum bundan sonra devletin ve yapıp ne yapmadığını denetleyeceğini kamu adına söylüyor. Bir yandan da resmi konferans NGO katılımına kapalı tutuluyor. NGO Forumu zaten resmi delegelerin katıldığı kongerandan ayrı tutularak NGO'lar bir ölçüde pasifize edilmiyor mu ?

Ama zaten bir arada olmasının olanağı yok. Böyle birşey olamaz yani. BM hükümetlerin resmi temsilcilerinden oluşan bir platform; resmi bir ortam. Ulusal eylem planının hazırlanması süreci katılımcı bir süreç olarak örgütlendi. Ancak orada dile gelen görüşlerin formüle edilmesi, elenmesi ayrı birşey. Sonucunda, bana göre, ulusal eylem planı da resmi bir rapordur. Yani sivil toplum örgütlerinin kendi ortamlarında ürettiği bir rapor değildir. Sonunda hükümetin incelemesinden geçecek ve hükümetin politikalarına uygun bir rapor haline getirilecek. Bundan kimsenin kuşkusu olmasın.

Bir devlet kurumu olan TOKI tarafından seçilmiş profesyonel bir ekip olan Danışma Kurul'nun sözgecinden geçiyor sivil toplum örgütlerinin görüşleri. Böyle katılımcılık falan yaşanmadı bana sorarsanız. Katılımcılık bu değil yani, Katılımcılık sadece düşüncesini söyleme

özgürlüğünden ibaret değil. Katılım, bu düşüncelerin etkin kılınması sürecidir. Yaşama geçebilmesi sürecidir. Bunun da çok kolay olduğunu söylemek bir hayli zor, çünkü onlarca kuruluşun farklı yaklaşımları ister profesyonel farklılaşmalardan ister ideolojik düzeydeki farklılaşmadan kaynaklansın, bunları bir senteze oluşturmak ayrı bir çaba ve beceri ister. Böyle birşey olmadı. Çıkan raporu yazan arkadaşları tanıyoruz yıllardır. İlhan Tekeli'nin başkanlığında yapılan bir iş bu. Daha ziyade İlhan Hocanın sözgecinden geçen bir rapor bu. Ama şöyle bir şeyi farkettim, mümkün olan farklı görüşlere değinme gereğini duymuş Hoca. Bir örnek vereyim ben İnsan Hakları Vakfı Başkanı olarak, çağrılı olduğum bir Ulusal Komite toplantısında konunun en sıcak olan yanına değindim ve Güneydoğu'da köy yakmaları, yıkmaları ve boşaltmaları eleştirdim ve Konferansın temel konusu olarak da bu konunun can alıcı olduğunu ve öne çıkarılması gerektiğini ve zarar görmüş tüm TC vatandaşlarına zararlarının ödenmesi bir maddi olarak; iki, yıkılmış olan kültür ortamlarını islah edilmesi, yeniden yaratılması, -ki bunun çok zor olduğunu da biliyoruz- ama buna yönelmek gerektiğini vurgulamıştım. Çok uzun olan ayrıntılı konuşmanın ifadelerinin esintisi rapora yansımış. İşte, geriye dönüş projesi adı altında bir projenin söz konusu olduğuna değinip geçiyor sadece. Şimdi kendi konuşmamdan örneklersem, ulusal raporun gerçek anlamda bir katılımın ürünü olmadığını rahatlıkla söyleyebilirim.

Peki neden Türkiye seçiliyor ve dünya Türkiye'de yerleşmeler sorununa eğiliyor ?

Bana göre, Türkiye seçimi gelişmiş ülkeler açısından son derece isabetli bir seçim. Çünkü Türkiye dünyada pazarı, ekonomik olarak, büyüyen önemli ülkelerden biri. Türkiye'de yapı sektörü, hızlı kentleşme, ekonominin en büyük parçası oluşturuyor. Hızlı bir yapılaşma süreci var. O bakımdan da, hem dünya pazarda olması hem de yapı sektörünün bu pazarda ağırlıklı yer alması gelişmiş ülkeler açısından inşaat ve yapı sektörünü çok çok önemli kılıyor. Bir kere yabancı ülkelerin temel yaklaşımı bundan ibarettir, Yani ne olacak? Bu zirveden sonraki beş yıllık uygulama sürecine içinde bu

Konferansta genel hatlarıyla belirlenmiş bazı yatırım alanlarına Avrupa'nın gelişmiş firmalarını girmeye başlayacak. Türkiye'nin kentleşme sürecine daha büyük bir girdi hızla girecek. Nedir o ? Yabancı sermaye, teknoloji, yabancı yapım ürünleri ve yapı malzemeleri ciddi olarak bu pazarda büyümeye başlayacak. Temel hedef bu. Belki yabancı sermaye ve teknoloji gelişi Türkiye'de bazı konsorsiyumlara yol açabilir ama temel olarak batı sermayeli gelişmiş ülkelerin sermaye odaklarının programını hazırlayacak bir zirve olarak görüyorum ben bunu. Bir de kendisi pazar olmaktan öte Türkiye'nin bir köprü olarak kullanılabilmesi durumları da var. Bunlar Balkanlar, Kafkasya ve Orta Asya. 1991 dağılımından sonra, Sovyetler Birliği'nin çöküşünden sonra ortaya çıkan yeni Türki Cumhuriyetler ortamı Türkiye'ye bazı rolleri, açıkçası, veriyor.

Batı ve onun gelişmiş ülkelerinin, özellikle de ABD ve Avrupa'nın gelişmiş ülkelerinin Türkiye'de bu alanlarda, yapı üretme alanında, kentleşme, yerleşme kapsamında ortak projelere gidebileceğini de görmemiz lazım. Çünkü burada çok ilginç bir durum var, başlangıçta altyapısı olmayan bu ülkelerde işçi çalıştırmak, Avrupalı işçi sendikalarının istediği konforu yakalayabilmek olanağı yok. Bir ucuz emeğe, her türü hakları kısıtlanmış bir çalışma ortamına Türkiye'deki işsizler ordusu hazır diye düşünüyorlar. Yani bir nevi işbirliği içerisinde dünyanın bu yeni pazarlarına gelişmiş ülkelerin girebileceğini düşünüyorlar. Türkiye'yi, bu stratejik konumundan dolayı önemsiyorlar ve Zirveyi de İstanbul'da yapmaya karar veriyorlar. Benim temel olarak görebildiğim iki unsur budur.

Habitat II'nin İstanbul'da yapılmasıyla Gümrük Birliği süreci altında rastlantı değil, tam da üst üste cakışan iki süreç mi demek istiyorsunuz?

Bu süreç giderek hızlanıyor. Pek çok unsurları var bunun. Gümrük Birliği de bir başka boyutu. Türkiye'de yapı sektörü diğer sektörlerle göre bir hayli gelişmiş vaziyette. Fakat sermaye ve teknoloji araştırma geliştirme konuları da önemli girdiler olduğu için Türkiye tek başına gidemez. Batı ülkelerinde bu sorun nede-

niyle bazı geleneksel yakınlıklardan dolayı Türkiye'nin avantajı nedeniyle Türkiye'ye ihtiyaçları var. Hatırlayacaksınız, Alman firmaları Doğu Almanya'dan geri dönen Rus askerlerine yeni lojman yapmayı taahhüt etmişti; finansmanını yapmaya kararlıydı Alman Hükümeti; fakat işi alan Alman firmaları kısa bir sürede geri dönmek zorunda kaldı, çünkü sendikaların önlerine koyduğu koşulları yerine getiremedi. Ondan sonra Türk firmaları bu alanda iş yapmaya başladı. Neden ? Çünkü en ilkel barakalarda bile çalışmayı göze alabilen insanlarımız var. Bunun örnekleri de oldu yani.

Habitat II Ulusal Eylem Planında, birçok alana ilişkin tanımlanan eylemler arasında, "Sivil toplum örgütlerinin yapabilir kılınması" bir hedef olarak konuluyor. Bununla, kamu adına devlet politikalarını denetimi öngörülüyor. En son, bu hafta içinde yayınladığımız bir kitaptan dolayı yargılanmanıza hep birlikte tanık olduk. Bu anlamda, "yapabilir" durumdaki, kamu adına devlete soru soran bir sivil kuruluş sözcüsü olarak, Türkiye'deki uygulamayı nasıl görüyorsunuz ?

Ben bu zirvenin düşünceyi açıklama, bu düşünceler etrafında örgütlenme özgürlüklerinin sınırlarını genişletebileceği inancında değilim. Temel hak ve özgürlüklerin yeni kazanımlarla donatılması anlamında pek bir kazanım olamayacak. Bunun somut örneğini de yaşadık. TC'nin Dışişleri Bakanlığı, BM'nin önüne koyduğu sözleşmede, kendi vatandaşlarına dokunulmazlık hakkının geçerli olmadığını, ama yabancıların bu dokunulmazlıktan yararlanabileceğini söyledi. Bunu da eşitlik ilkesine dayandırdılar, çünkü TC vatandaşı tam olarak düşüncesini özgürce ifade edemeyecek bir konumda. O zaman BM çatısı altında konuşacak olan TC vatandaşları da öyle olmak durumundadır, gibi bir yaklaşım. Burda eğer Dışişleri Bakanlığı bu farkı en azından gözetseydi, hiç olmazsa uluslararası bir arenada biz de yabancılar gibi kişilikli, kimlikli bir düşünce açıklama olağanına kavuşacaktık. Bence bu tür platformlar, tıpkı Gümrük Birliği sürecinde de yaşadığımız gibi, Türkiye'deki demokratikleşme sürecini doğrudan etkileyen şeyler değil. Bu, daha ziyade iç dinamiklerin gücüne, örgütlenme bece-

Bence bu tür platformlar, tıpkı Gümrük Birliği sürecinde de yaşadığımız gibi, Türkiye'deki demokratikleşme sürecini doğrudan etkileyen şeyler değil.

risine dayalı birşey. Böyle bir noktadayız şu anda.

Yayınladığımız kitaptan dolayı yargılanmamız gerçekten çarpıcı bir örnek, Yasalara küfrettiği için eski Baro Başkanı Turgut İnal'ın bir yazısı nedeniyle bir dava açılıyor ve biz de o yazıyı yayınlamış olmaktan dolayı yargılanıyoruz. TLHV'nin bütün yönetim kurulu üyelerini hepsi kendi dallarında çok önemli yıllarını vermiş sosyal etkinlikler içinde pişmiş insanlar. Ama yasalara küfrettikleri iddiasıyla sanık olarak yargıç karşısına çıkarılabiliyorlar. Böyle bir Türkiye'de yaşadığımız için doğrusu utanıyoruz. Ama bunları o uluslararası platformda, BM Zirvesinde dile getirmenin de olanaklı olduğu kanısını taşıyorum. Zorlamak lazım. Orada suçlasınlar. Biliyorsunuz Avrupa Parlamentosu'nda yaptığı konuşmadan Mehdi Zana çok ağır cezalar aldı. Ceza alınabilir. Ama önemli bir platform olduğu kanısındayım. Yani mücadeleyi bir üst düzeye, uluslararası alana sıçratmakta ben yarar görüyorum. Ta ki, bu yasalar, anayasa değişsin. Zaten Türkiyemizin yaşadığı çok büyük bir sıkıntı da bundan ibaret.

Kentleşme tek başına fiziki bir büyüme ve nüfus artışı olayı değildir. Bunun politik boyutları, demokrasi boyutları vardır. Bir kentli olarak, TC vatandaşı olarak bu alandaki kısıtlılıkları da, yani demokrasi alanındaki temel hak ve özgürlüklerin kullanımı alanındaki kısıtlılıkları da dile getirmek, tıpkı sağlıklı ve sağlam bir konuta sahip olma hakkı gibi temiz bir çevreye sahip olma hakkı gibi demokratik haklar da bir kentli için, bir yaşam ortamı için temel haklardır. Bunun da Türkiye için insan hak ve özgürlüklerini kısıtlayıcı boyutlarda olduğunu dile getirmemiz gerekiyor.

Habitat II Konferansında, farklı kentsel sektörleri, "herkese konut", "sürdürülebilir - yaşanabilir yerleşme, mekana" ilişkin eylemler tanımlanıyor. Sizce, II Konferansı, Türkiye'de yaşanan kentleşme sürecine anlamlı bir katkı sunabilecek mi? Yerleşme ve insan hakları anlamında bir iyileşmeye zemin olabilecek mi?

Bence sürdürülebilirlik konusunda pek bir umut yok. Çünkü, Türkiye'de anladığımız anlamda sürdürülebilir, sağlıklı, çevreyi tahrip

etmeyen, insanın mutluluğunu ve fiziki ve psikolojik gelişimini hedefleyen bir kentleşme sürecini böylesi zirvelerle sağlamak mümkün değil. Çünkü Türkiye'de sürdürülemez bir kalkınma ve kentleşme olgusunun temel nedenleri çok bellidir. Onun aktörleri vardır İlhan Hoca'nın deyimle. Bu aktörler belli. Bu Zirve o aktörlere nasıl yöneliyor biliyorum. Yani bir kent mafyasından kim söz edecek? Belki biz söz edeceğiz. Ama resmi platformda böyle bir şeyin konuşulabileceğini zannetmiyorum. Biliyorsunuz, imar uygulamasını eleştiriyoruz ama, mevcut bir imar uygulamasını dahi bir kenara bırakan ve zorla yapılaşmayı sürdüren, kendi mühendisi, mimarıyla iş yapan ve kendi güvenlik güçlerini oluşturmuş bir kent mafyası olgusu var. Bir ikincisi, büyük sermaye çok ilginç bir biçimde bu mafyayla iç içe olmaya başladı. Bir başkası, siyaset sahnesinde yer alan aktörlerdir. Bu kentleşme siyasal çıkarların örgütlenmesinin de ekonomik zeminini ve kaynağını oluşturuyor. Böylece, ciddi bir koalisyon söz konusu. Bu koalisyonun uzantıları Türkiye'yi BM'de temsil edecek, çok açık söylüyorum. Bugünkü hükümet kentsel rant üzerinde bir ekonomiyi öngörüyor. Böyle bir Türkiye'nin bir zirve toplantısı süresi içinde aktörlerini değiştirebileceğini varsaymak son derece yanlış olur. Başta söylediğim gibi, bu olsa olsa Türkiye'ye yönelik yabancı yatırımların programlarının ipuçlarını tespit edip onlara karar vermek biçiminde olur. Eğer Güneydoğu'ya bir yeni yerleşme hamlesi yapılacaksa, örneğin, bunu da insan hakları adına yapacaklarsa, işte size yabancı sermaye, teknoloji ve yapı elemanlarına, ürünlerine çok büyük bir pazar... Yine bunu bizler ödeyeceğiz. O nedenle, belki konuların tartışılması ve Türkiye'deki sorunların sivil toplum örgütleri tarafından dile getirmesi gibi bir yararı var. Bu zirve süresi içinde bizler, meslek odaları tam anlamıyla sivil toplum kuruluşu statüsünde kabul edilmiyoruz. Bulduğumuz her ortamda, ister örgütlülüğümüzün çok yaygın olmuş olması ister birikimimiz dolayısıyla biraz rahatsızlık yaratıyoruz. Çünkü katıldığımız sivil toplum örgütlenmesinde herhangi bir mahallede oluşmuş küçük gruplar da var. Bu dengesizlikler çok büyük sıkıntılar yarattı. O nedenle zaten Habitat platformunda sivil toplum örgütleri için ayrılmış alanlardan birinde, profesyonel gruplar içinde yer ayrılmış.

Sürdürülebilirlik konusunda pek bir umut yok. Çünkü, Türkiye'de anladığımız anlamda sürdürülebilir, sağlıklı, çevreyi tahrip etmeyen, insanın mutluluğunu ve fiziki ve psikolojik gelişimini hedefleyen bir kentleşme sürecini böylesi zirvelerle sağlamak mümkün değil.

Orada bizler sivil toplum kurgusu içinde değil de, genel başlığıyla sivil toplum ama, özel olarak Professionals dediğimiz bir grubun içinde yer alacağız. Bir de böyle bir boyutu var.

Ben Viyana'daki İnsan Hakları Zirvesinin, insan hakları açısından bazı yenilikler getirmesine karşın, (Tıpkı Mülteciler Yüksek Komiserliği gibi bir İnsan Hakları Komiserliği) genel olarak, Çin'in dayatmasıyla son derece olumsuz kararlara da sahne olduğunu da söyleyebilirim. Özellikle insan hakları militanlarına karşı yerel baskıları meşru gören bir kabulü var BM'nin diyor ki, mevcut ulusal yasalara uymak şartıyla insan hakları mücadelesi meşrudur. Şimdi biz Türkiye'deki mevcut yasalara uyarsak hiçbir şey yapamayız. İşte o nedenle hep yargılanıyoruz. O bakımdan, insan hakları alanında nasıl gerçekten biraz geriye gidilmişse, bizim, sürdürülebilir kentleşme, kalkınma, STK sürecinin olumlu yönde gelişeceğini söylemek bir hayli kuşkuludur. Bu zayıf bir ihtimal. Bir örnek olarak söylüyorum bu İnsan Hakları Zirvesini.

Toparlamak gerekirse; Türkiye'de neden bu Konferans yapıyor ? Çünkü inşaat sektörüne yabancı sermaye girecek. Bu Konferansın hazırlık süreci çok abartıldı. STK'ların katılımı açısından. Onların da yeterince katıldığı söylenemez. Çünkü Danışma Kurulu sonuçta resmi bir organ niteliğinde, burda devletin, söylemi ortaya çıkacak .. Zaten BM'in başka konferanslarında da görüldü ki, çok ileriye gidilemiyor. Dolayısıyla çok karamsar bir tablo çıkıyor. Ama yine de katılmak gerekiyor. Neden ?

Bir kere bu süreçlerin içinde yaşamla buluşmak gerekiyor. Aksi takdirde, demokratik sivil yaşam giderek baskıcı devletlerin bize empoze ettiği kutuplara kaymalara neden olur. Olumsuzluklar ve umutsuzlukların tohumlarını ekiyor sistem. Biz de buna karşı direnmek zorundayız. Bir örnek vereceğim; Diyarbakır'da bugün sivil toplum örgütlenmesi tamamen yıkılmış vaziyette. Hiç bir sendika, meslek kuruluşu, dernek, en temel hakkı olan bildiri yayınlama hakkını dahi kullanamıyor. Bütün yöneticilere davalar açılmış. Öldürülenleri var. Şehir dışına sürülenleri, şu anda tutuklu olanları var. Tam

bir dağılma süreci yaşıyor. Ama bütün bunlara rağmen bizim o alanlarda, gedik açmak suretiyle, mutlaka halkla buluşmayı becermemiz lazım. O zaman, eğer terk edersek, bunu zorlamazsak, devletle PKK arasında bir çöl, bir boşluk oluşur. Bundan sivil toplum büyük zarar görür. Ben biraz uç bir örnek verdim ama bana göre bu tür alanların içine girip oralarda eleştirel bir dinamizm yaratma çabası sistemin içinde bir gedik açma anlamındadır. Bu, bizi de üretken kılar. Yaşamı yakalamamıza, günceli yakalamamıza ve yeni sentezlere ulaşmamıza yardımcı olur. O nedenle, bütün süreçlerin içinde olmak gerekiyor, tıpkı günlük yaşamımızda sistemden kopmadığımız gibi. Bugün sistem bize bir yaşam hiçimi dayatıyor ama, biz bu yaşamın içinde acılar duyuyoruz, seviniyoruz. Yaşamın her anını duyumsuyoruz ve içindeyiz yaşamın. Böyle bir yaklaşımla ben, bu zirvenin yaşamın bir anı olduğunu kabul edip onu dinamik hale getirmek gerektiğini düşünüyorum. Söylediğim gibi, mekanlar ve iletişim çok önemli. Bütün bu söylediklerimin, yani her kurumun eleştirel konumunun ve potansiyelinin var olduğunu kabul etsek bile bu yeterli değil. Bunun kamuoyuna mümkün olduğunca geniş ve öğretici, anlaşılır bir biçimde aktarılması gerekir. O nedenle, Konferansın organizasyonu, ve basının orda dile gelen görüşleri yayması ayrıca çok önemli. Örgütlenmesi gereken bir şey. Ama, bana sorarsanız, bu açıdan da bizim bir talihsizliğimiz var. Ben, bugünkü basın, medya dediğimiz kurgunun, bizim eleştirel yaklaşımlarımızı ve görüşlerimizi kamuoyuna tam olarak yansıtmayacağını görüyorum.

Bir başka olumlu şey, yerel, ulusal ölçekteki sivil toplum örgütlenmesini, bu Zirve, dünya çapında kılacak, uluslararasılaştıracak. Biz dünya çapında, görüş birliği içinde olabileceğimiz, ideolojik çerçevede buluşabileceğimiz ve uluslararası bir dayanışma yaratabileceğimiz konumdaki kuruluşlarla, kişilerle bir altyapı oluşturma olanağını yakalayacağız. Bu da çok önemli bir faktör Dünyada haberleşme teknolojisindeki gelişmelerin, büyük sermaye ve devletler için sağladığı olanakların sivil toplum örgütlenmesi için de bir olanak olduğuna ve bunu da değerlendirmek gerektiğine inanıyorum.

Biz dünya çapında, görüş birliği içinde olabileceğimiz, ideolojik çerçevede buluşabileceğimiz ve uluslararası bir dayanışma yaratabileceğimiz konumdaki kuruluşlarla, kişilerle bir altyapı oluşturma olanağını yakalayacağız.